

ПРОКОПЕНКО Н.Ю., магістрант, м. Лисичанськ, ДонДТУ

БУНЕВ М.М., канд. екон. наук, ДонДТУ

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ЗАГРОЗИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Забезпечення економічної безпеки, як держави, так і будь-якого іншого економічного суб'єкта, грає важливу роль. Економічна безпека - важлива складова національної безпеки, адже економіка пронизує всі сфери діяльності держави.

Економічна безпека постійно піддається загрозам різного характеру. В процесі їх нівелювання важливо їх правильно класифікувати і оцінити. Посилення і поява нових загроз економічній безпеці відбувається в умовах прояву глобалізаційних та інтеграційних процесів.

Глобалізація, на думку багатьох вчених - еволюційна тенденція розвитку суспільства. При цьому глобалізація, з одного боку, несе загрози, а з іншого, створює нові можливості.

Забезпечення економічної безпеки – пріоритетний напрямок діяльності держави. Необхідність у забезпеченні своєї безпеки суспільство відчувало постійно. Але виділення економічної безпеки в окремо взятую категорію відбулося відносно недавно. Вперше у вжиток термін «економічна безпека» був введений в період великої депресії.

У 1934 р Ф. Д. Рузвельтом був створений Федеральний комітет з економічної безпеки, але це ще не означало появу окремого напрямку в рамках масштабу національної безпеки.

Починаючи з 1985 р, з Резолюції 40/173 Генеральної Асамблеї, Організація Об'єднаних Націй постійно звертається до розгляду проблем економічної безпеки. Підходи ООН орієнтуються, перш за все, на дослідження міжнародних аспектів забезпечення економічної безпеки, які мають особливе значення для розвитку відносин промислово розвинених і

країн, що розвиваються, виявлення основних проблем світової економіки, аналіз національних і міжнародних джерел загроз економічній безпеці країн, що розвиваються [1].

Узагальнивши різні трактування даного терміну, ми можемо дати таке визначення економічної безпеки, яке слід висловити в тому, що цей стан, що представляє відсутність небезпеки, захищеність економіки, що дозволяє суб'єктам економічної діяльності, будь то держава, регіон, підприємство чи інший економічний суб'єкт, суверенно діяти, розвиватися, нормально і безперебійно виконувати свої функції.

Загрози економічній безпеці можуть внести дисбаланс в діяльність економічного суб'єкта будь-якого рівня. Забезпечення економічної безпеки стає стратегічним завданням на рівні держави в цілому, так як від економічної сфери залежить і соціальна, і політична, і військова, і технологічна, і продовольча і інші види національної безпеки. Саме в умовах забезпечення національної безпеки країни можливий стабільне економічне зростання, збільшення добробуту громадян, процвітання держави [2].

Глобалізація є еволюційною тенденцією розвитку суспільства. При цьому дане явище носить неоднозначний характер і має як позитивні, так і негативні риси. Позитивність глобалізації проявляється в розвитку міжнародних відносин, імпортно-експортних процесів, посилення і поглиблення культурних зв'язків між державами і т. Д.

Негативним є те, що процес глобалізації може мати негативний вплив на стан економічної безпеки держави, так як економіка країни стає відкритішою, державні ринки потрапляють в залежність від ринків інших держав. Загострюються проблеми економіки, суспільства, сировинної забезпеченості набувають глобального характеру.

Основні загрози та можливості прояву глобалізації в галузі економічної безпеки див. рис. 1.

Рис. 1. Можливості та загрози глобалізації

Інтеграція ресурсів, характерна для глобалізації, тягне за собою серйозну конкуренцію, перш за все, країн з нерозвиненою економікою, так

як високорозвинені країни, транснаціональні корпорації самі є напрямними даного процесу.

З технологічної точки зору, глобалізація - перехід від конвеєрних технологій до модульного виробництва з широким використанням міжнародного аутсорсингу в цілях оптимізації управління ресурсами і матеріальними витратами. Одним з наслідків поточної технологічної революції буде поява надлишків трудових ресурсів і скочування слабо розвинених країн на позицію баласту світової економіки [3].

Таким чином, однією з ключових проблем в умовах прояву глобалізаційних та інтеграційних процесів виступає можливість державної незалежності в сфері здійснення економічної політики. При цьому найчастіше присутні два аспекти формування економічної політики [4]:

- незалежність суб'єктів прийняття політичних рішень розглянутого держави від рішень, прийнятих СППР інших держав або міжнародних організацій;

- незалежність суб'єктів прийняття політичних рішень даної країни від національних політичних ринків, де можуть діяти як суб'єкти-резиденти, так і суб'єкти нерезиденти (ТНК, ТНБ, відділення міжнародних неурядових організацій і т. д.).

Існує різні підходи до визначення та перерахування нових викликів і загроз в умовах глобалізації. Наприклад, І. П. Фаминский як такі називає інтернаціоналізацію виробництва, інтернаціоналізацію капіталу, лібералізацію зовнішньоекономічної політики [5].

Загрози економічній безпеці, які проявляються внаслідок глобалізації пов'язані, на думку В. А. Фірсова, з непрозорістю, нестабільністю, несправедливістю глобальних ринків, з відкритістю глобальної економіки, недостатньою керованістю глобальними економічними процесами і глобальними корпораціями. Багато вчених стверджують, що в рамках глобалізації проявляється монополія держав і олігополістичного корпоративного бізнесу масштабних і рентабельних видів діяльності;

незбалансованість глобального виробництва і споживання, великомасштабна віртуалізація-світового промислового і фінансового капіталу, низькою якістю управління економічними процесами глобального рівня і т. д. У процесі економічного розвитку в умовах глобалізації виявляються нерівномірність розподілу переваг глобалізації по окремим країнам і галузям національної економіки; можливість втрати контролю над економікою країни, звуження рамок для економічної політики окремих держав [3].

Деякі країни, з метою мінімізації ризиків і загроз, а також отримання найбільших вигод глобалізації об'єднуються в союзи. Одним із прикладів може бути ЄС. Але і тут, як показує практика, далеко не все гладко. Криза однієї країни, що входить в Союз, негативно впливає на союзні держави. З позиції, що відбувається в даний час ситуації, громадянської війни на Україні, політики Росії, політики Євросоюзу, взаємних санкцій, з вини вимог декількох держав ЄС внаслідок взаємозв'язку страждають всі країни ЄС.

Найбільш важливим завданням механізму забезпечення економічної безпеки України в умовах глобалізації є [6]:

- регулювання розвитку зовнішньої торгівлі і зовнішньоекономічних зв'язків з урахуванням стратегічних інтересів держави;
- вдосконалення галузевої структури зовнішньої торгівлі шляхом розвитку експортного потенціалу і проведення політики імпортозаміщення;
- підтримка вітчизняних виробників високотехнологічних товарів, стимулювання їх експортної діяльності з метою виведення найбільш конкурентоспроможної продукції на світові ринки, а також подальшого зміцнення її позицій;
- підвищення ефективності діяльності державних і регіональних органів управління, оптимізація системи державного регулювання з метою подолання загроз економічній безпеці.

При відображенні загроз економічним інтересам України до пріоритетних цілей можна віднести:

- активізацію інвестиційних процесів;
- підвищення рівня життя населення;
- стимулювання припливу приватних інвестицій в найбільш пріоритетні економічні проекти;
- оптимізація податкової політики;
- заходи по зміцненню національної валюти;
- посилення державного регулювання зовнішньоекономічних відносин та ефективний митний контроль.

На наш погляд, необхідно продовжувати політику помірною протекціонізму в області тих товарів, які в достатній кількості виробляються вітчизняними виробниками.

Для підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на зовнішньому ринку необхідно вводити більш жорсткі системи контролю якості, активніше впроваджувати енергозберігаючі технології. Потрібно відходити від сировинного експорту в бік продажу переробленої готової продукції [4].

Відзначимо, що не можна повністю ізолювати вітчизняну економіку від імпорتنих відносин і необхідності вітчизняної продукції конкурувати з іноземною, так як це може призвести до дефіцитом певних товарів і т. п. Але в багатьох випадках, іноземна конкуренція призводить до руйнування цілих галузей, збільшує залежність від імпорту, змінює сформовану економічну структуру. Основні вигоди від розширення світогосподарських зв'язків отримують найчастіше транснаціональні корпорації і компанії з певною експортною орієнтацією. При цьому відстають у розвитку галузі та регіони, дрібні і середні підприємці при посиленні взаємодії зі світовим господарством опиняються в скрутному становищі і можуть бути не готові до конкуренції з іноземною продукцією [5].

На наш погляд, загрози глобалізації для економічної безпеки України посилюються в зв'язку з сучасними подіями на території держави, возз'єднанням Росії і Криму, ставленням урядів США і Європи. Все це вимагає посилення уваги до забезпечення економічної безпеки нашої держави.

Багато вчених вважають глобалізацію закономірним об'єктивним процесом. При цьому глобалізація, з одного боку, надає державам нові можливості, з іншого - несе загрози економічній безпеці. При правильному підході тієї чи іншої держави до перспектив глобалізації, солідарності і прагненні до співпраці між країнами, можна посилити можливості і мінімізувати вплив загроз, що позитивно вплине на загальний підвищення добробуту. Глобалізація може стати чинником, який змушує вітчизняного виробника, з метою підтримки його діяльності, вийти на новий рівень, а економіці держави стати більш конкурентоспроможною, так як виклики та загрози викликають необхідність вдосконалення і розвитку всіх економічних потенціалів держави.

Список літератури: 1. Мясникович М. В., Полоник С. С., Пузіков В. В. Управління системою забезпечення економічної безпеки. Мн .: ІООО «Право і економіка», 2005. 2. Радюкова Я. Ю., Шамаев І. Н. Економічна безпека країни як багаторівнева система елементів і відносин // Соціально-економічні явища і процеси. Тамбов, 2011. № 1-2. С. 194-198. 3. Авдійський В. І. Економічна безпека в умовах глобалізації. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.psj.ru/saver_people/detail.php?ID=75223 4. Астахов К. В. Про погрози економічної безпеки в умовах її інтеграції в світове глобальне господарство // Соціально-економічні явища і процеси. Тамбов, № 1. 2012. 5. Фаминский І. П. Глобалізація - нова якість світової економіки: навч. допомога. М., 2009. 6. Радюкова Я. Ю., Жучков А. Ю. Природні монополії в умовах посилення глобалізаційних процесів // Известия Південно-Західного державного університету. Серія Економіка, Соціологія, Менеджмент. 2013. № 2. С. 18-23.